

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VII](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride](#)

Mythologia, Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride

Auteurs : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[80\] : De Paride](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VI

[Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 23 : De Paride](#)

est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 23 : De Paris](#)

est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 24 : De Pâris](#)

est une transformation de ce document

[Afficher la visualisation des relations de la notice.](#)

Informations sur la notice

Auteurs de la notice [Équipe Mythologia](#)

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Document : "Mythologia, Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride".

Auteur(s) de la notice : [Équipe Mythologia](#).

Éditeur : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle).

Consulté le 08/05/2024 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/895>

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) ,
Res/4 Ant. 50
Formatin-4
langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination198v°-200v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques[Paris](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 28/04/2023

Mythologia

De Paride.

Cap. XXIII.

Non imperitè sanè neq; inutiliter, sed ad demonstrandam humanæ vitæ leuitatè, illa quæ de Paride Priami & Hecubæ filio tradita sunt, quòd Palladem, & Venerem, & Iunonem de forma contententes, iudicauit, memoriæ prodita sunt ab antiquis. atque vt rem altius reperam, dicunt prægnantem Hecubam somniasse se facem ardentis ignis, quæ vniuersam Asiam inflammaret, peperisse: cui ariolos percunctanti responsum fuit, futurum vt infans, quem in vtero gestabat, esset causa excidii suæ patriæ, quam rem ita attigit Ouid. in epistola Helenæ;

10
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit; metuendaq; noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille, refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni.

Ideirco cum natus fuisset infans, illum Priamus Archelao exponendum feris dedit, quem etiam expositum per dies quinq; visæ lac suxisse memorant. at curauit, vt alii tradiderunt, Hecuba vt à pastoribus in Ida monte nutritetur: nec defuerunt qui dixerint ab eodem Archelao illum vt filium fuisse educatum. Hic cum adoleuisset magnam sibi iustitiæ & æquitatis gloriam comparauit: atque cum regia armenta latrones ac piratæ aliquando furati fuissent, eaq; abigerent, illos armis infecutus vnâ cum cæteris regis pastoribus armenta recuperauit cæsis piratis, vnde Alexander dictus fuit, vt ipse de seipso testatur in epist. apud Ouid.

20
Pene puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus, & causam nominis inde tuli.
Deinde cum in Agonalibus ludis fortissimus apparuisset, quæ per id temporis apud Romam locum agebantur, à Priamo denique cognitus fuit, & in Regiam receptus. Accidisse vero fabulantur iis temporibus, quibus adhuc puer Paris erat inter pastores, vt Dii omnes conuocati ad nuptias Thetidis & Pelei accesserint, præter Discordiam, quam nemo inuitarat. Id illa grauiter ferens pomum elegantissimum & pulcherrimum aureum cum inscriptione per hostium immisit; pulchrior accipiat. id suscepit Mercurius ac legit, vt testatur Lucianus in dialogo Panopes & Galat. Tum multis deabus id potentibus magna discordia & contentio orta est inter tres Deas cæteris his cedentibus: ac Iupiter iussit ad æquissimum, vt cum habebatur, Paridè iudicium id deferri. Scripsit Str. lib. 13. in Antandro, cui mons vocatus Alexandria imminet, Deas illas à Paride fuisse iudicatas, cum in Ida monte id accidisse scribat Ouid. etiam in his;

30
Cum Venus, & Iuno, Pallasq; in montibus Idæ,
Corpora iudicio supposuere meo.
Aiunt hunc ingentibus donis fuisse à Deabus omnibus sollicitatû: quippe cû Iuno Asiæ Europæq; imperium illi promitteret, Pallas se omnibus græcis sapientiolem facturam polliceretur, at Venus mulierum omnium pulcherrimam se illi concessuram diceret, si sibi victoriam de forma adiudicasset; quâ rem ita attigit Ouid. in epist. Paridis;

Tantaq; vincendi cura est; ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.

Regia

Regna Iouis coniux, virtutem filia lactat.

Atque cetera, quæ in eadem epist. scribuntur in eam sententiam, multa sunt: quæ planius etiam Euripides declaravit ita in Troadibus;

επι πειλαδου γυναικα Αλκιδεσφ δεσπο
 φρεσι γρηγορουσιν ΙΑΛΑΔ ΗΛΕΝΑΙΣ
 ΗΡΑΚΛΕΙΣ ΧΑΙΡΕΤΙ ΚΑΙ ΑΔ ΙΟΥΝΟΝ ΗΡΩΝ
 ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΠΑΡΕΙ
 ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ
 ΑΙΩΝΟΙΣ ΧΑΙΡΕΤΙ ΚΑΙ ΑΔ ΙΟΥΝΟΝ ΗΡΩΝ
 ΚΑΛΛΑ.

10

Paridiq; Pallas munus id promiserat
 Quod dux Phrygum mox Græciam subegerit,
 Montes at Europæ, Alix & Tyrannidem
 Iuno spondit si sibi faueret is.
 Mirata formam sed Venus meam dare
 Promisit illi, si Deas deuincete
 Sic iudicata forma.

Accidit serè eodem tempore vt celeberrima esset Helenæ forma in vniuersa Græcia, quæ & opibus & nobilitate generis ceteras omnes mulieres antecellere putabatur. Erat enim Tyndari Oebalæ Regis, & Ledæ filia, vt putarunt nonnulli; cum alii dixerint Iouem in cygnum conuersum Ledam compressisse, quæ alterum ouum ex illo concepit, ex quo nati sunt postea Pollux & Helena; ex altero ouo concepto e Tyndaro nata est Clytemnestra & Castor. Alii non e Leda, sed e Nemeli natam Helenam putarunt, cuius dicunt Ledam fuisse nutricem, ac Iouem patrem, vt ait Paus. in Atticis. Qui natam ex Ioue putarunt in cygnum verso, ad sempiternam eius rei memoriam cygnum inter sydera collocatum dixerunt. Cum tantopere igitur forma præstaret, omnes Græcarum ciuitatum principes eò ad illam in matrimonium expetendam conuenerunt: quæ quod fuerat ante à Theseo rapta, & mox repetentibus fratribus restituta, & quod magna inuidia videbatur in eum redundare, qui illam esset habiturus, vnusquisque eam sibi contingere sperantes in legem à Tyndaro latam iurarunt se pro viribus defensuros, si quis illam violare, aut legitimo marito rapere conaretur, vt testatur Paus. in Laconicis. Deinde accidit vt Paris cum viginti triremibus legatus ad repetendam Hesionem, quam Telamon occiso patre eius Laomedonte rapuerat, nauigaret: qui à Menelao in hospitium perbenigne acceptus est, cui Helenæ nuptiæ contigerant. Verum cum re infecta redire oporteret, ille neglecto iure hospitii, & Menelai amicitia dicitur illam meretriculam Helenam cum magna nummorum, regiarque supellectilis copia abtulisse, vt scripsit autor Cypriorum carminum, & Herodotus in Euterpe. Idem tamen in Clio non ad repetendam Hesionem Alexandrum nauigasse inquit, sed exemplis superiorum temporum imitatum; quod Io Græcis Aegyptii, Græci Aegyptiis Europam, & Medeam Colchis impune rapuissent, quas repetentibus non reddiderunt, eò consulto ad rapiendam Helenam nauigasse, quod inuenit Ouidius in his carminibus;

20

30

40

Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
 Tutæ tamen bello Bisfonis ora fuit,
 Phasida puppe noua vexit Pagafzus Iason,

Læsa

Mythologiæ

Lixfa nec est Colcha thessala terra manu.
Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus,
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Nec venio Graias veluti speculator ad vrbes;
Oppida sunt regni diuitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores.

- Sic enim fit plerunque vt impunitas peccatorum sit pro exemplo & incitamento ad cetera flagitia suscipienda. Fama est igitur Paridem cum hac in
- 10 Aegyptum nauigasse, quia timebat ne se Menelaus cum Lacedæmoniorum classe insequeretur: atque cum eò appulisset ad Canopicum Nilii hostium templum Herculis in litore inuenit, in quod si quis seruis cum quibusdam ceremoniis confugisset, a nemine violari fas erat. eo in loco Alexandri facinus seruis ad sacerdotes deferentibus grauiter tulerunt primum iniquitatem iniuriz, qua Menelaũ affecerat, deinde legatione memphim ad Proteum de illa re missa, iussi sunt serui Alexandrum vt iniqua conatum comprehendere, & ad Proteum adducere. Hunc conuictiis insectatus Proteus incolumem quidem dimisit cum sociis, at vxorem Menelai, & diuitias apud se retinuit vsque ad Menelai aduentum, iussitque intra triduum Alexandrũ abesse ex vniuerso Aegyptiorum agro. Sunt qui dicant hinc Alexandrum nulla re sibi ablata Troiam confugisse, inter quos fuit Duris Samius: alii cũ Idolo helene in patriam reuertisse aiunt, vt sensit Euripid. Neque desuerũ fanẽ, qui Alexandrum statim in patriam rectã rediisse memorent, legationesque Græcorum ad res repetendas missas neque auditas quidam fuisse à Troianis. Fama est semel tantum in agro Atheniensium Alexandrum cum Helena congressum fuisse, cum tamen Bunicus, & Corithus, & Aganus, & Idæus nati fuisse dicantur ex Helena & Paride. Et quamuis virgo à Theseo restituta dicatur Helena suis fratribus, non desuerunt qui Hermionen eius & Thesei filiam putant, & vt creditur Duris, Iphigeniam. Huic præterea Nicolstratum nonnulli, & Ephiolam, & Menelaum filios tribuerunt.
- 30 Hic Alexander postea imbellis & perniciosus patriæ suæ ciuis exitit, vt demonstrauit Home lib. 3. Iliad. Hic, vt prædictum fuerat a coniectoribus, vniuersæ Græciæ arma in se, suisque ciues concitauit, hic patriam suam, Regnumque potentissimum & antiquissimum Asiæ propter libidinem funditus evertit, hic denique è Lemno insula accitus trucidatur: que omnia calamitarum genera sibi prædicta fuisse à Nereo testatur Horat. lib. 1. Carminum. Hæc partim historicè, partim fabulosè narrantur, quæ de Paride memoriz sunt prodita. Hanc fabulam confictam fuisse de generatione rerum naturalium antiqui nonnulli sunt commenti: nam Pelei & Thetidis nuptiæ
- 40 quid aliud significare possunt, quam ex aquæ terræque mixtione adiuuante calore omnia naturalia corpora procreari? Est enim cœnum, ac limus, Thetis veto aqua, vt dicitur postea. Ad horum duorum mixtionem, tanquã ad nuptias, omnes Dii conuenerunt; quoniam nihil è sola materia sine artifice confici potest. Sive enim mortales brutorum, sive immortales hominum animæ sint corporibus inserendæ, cum imperent omnino etiam in brutis quodammodo corporibus, ex nobiliore quodam loco quam sint ipsa elements, ipsas ducere par est, siue enim ex aere, siue ex igne, siue è celestibus corporibus anima mortalium deducatur, siue ex his omnibus; siue sit har-
- monia

monia quædam ex æquabilitate temperamentorum, siue his omnibus nobilissimum quiddam, ac ignotum, omnino illam à Diis omnibus concedi corporibus dixerunt, & è singulis cœlestibus virtutibus proprias quasdam vires assumere. Inde dicti sunt omnes Diis ad nuptias Pelei & Thetidis conuenisse. Hinc absuit Discordia sola ex omnibus Diis, quia nisi per amicitiam res cõseruari non possunt: quæ etiam quanto magis inter se conueniunt temperamenta, tantò magis vigent ac florent. Cum vero Discordia, vitiumque naturalium inæqualitas accesserit, tunc non solum temperamentum perit, sed etiam tota compositio labefactatur. vt enim amicitia generationis, ita discordia & litigium principium corruptionis est. Quid aliud ad naturam perti- 10
nens in his continetur, non video; quare ad mores reliqua pars spectat huiusce fabulæ. Hanc eandem fortunã ciuitates, & imperia, & nationes experiuntur, quàm etiam singula naturalia corpora, quæ per discordiam funditus euertuntur. Est autem inter has tres Deas semper ferè discordia, & contentio, Palladem, Iunonem, Venerem; quippe cum molestũ appareat ciuitatibus id, quod plerunque accidit; vt imperiti & stulti, periti & sapientibus dominantur: vt inopes opulentis, inter quos naturalis est propè discordia: vt libidinosi & impuri, viris bonis & temperantibus imperent. nam, vt res omnes hæc vni adfunt, vt idem sapiens sit scilicet, & temperans, & opulens, est vna rerum omnium quàm difficillima; quod si contigerit, nemo illius 20
imperium feret inuitus. Quod autem ficta sint quæ de iudicio Paridis tradita sunt, vel muliercula illa non credit apud Ouid. quæ ita inquit;

Credere vix equidem cœlestia numina possum

Arbitrio formam supposuisse tuo.

Vt igitur ad Imperatorias virtutes homines regnatos inflammarent antiqui, hanc fabulam confinxerunt; per quam temperantem esse & sapientem & fortunatum illum oportere dixerunt, qui sit cæteris hominibus dominaturus: quippe cum Paris spreta sapientia ac opibus per lasciuiam imperiũ perdidit. Nam cum alii alio studio magis oblectentur, illa animi appetentia Paris à quibusdam dicta est. Huic Dex illæ data sunt iudicandæ, atque 30
omnes dignæ, quæ vincerent, videbantur; quamuis Iuno regnum, sapientiam Pallas, pulcherrimam mulierem Venus adpromitteret vt victoriam ex eo certamine reportaret. Verum quis sanæ mentis pro potentia, magistratibus, honoribus scortum fœditissimum elegerit? aut quis pro sapientia diuinissimo Deorum munere libidinem, nisi impurus, complectatur? aut qui id fecerit, quo pacto non & sceleratus & perniciosus patrie suæ ciuis alitur? quod hospitium non hic violare poterit? ac cui non datum est hoc iudicium? nemo nostrum est per Deos immortales qui Paridem suo iudicio non damnet; nemo propè rursus est, qui tam turpe Paridis iudicium non imitetur. Hac 40
proposita Paridis turpitudine fecerunt antiqui, vt nos ipsos dementiae condemnaremus: est enim Venus, quam tanti fecit Paris, nihil aliud, quàm dementia; vt nomen ipsum significat, sicut testatur Euripides in Troadibus his versibus;

τὰ μὲν γὰρ γὰρ παῖδ' ἔστιν ἀφ' ἧσιν ἡ πόλις.

καὶ τὴν αὖτ' ἰφθίμην ἀφ' ἧσιν ἡ πόλις ἔστιν.

Vbiq; stulta sunt Venus mortalibus:

Recteq; nomen cepit à dementia.

Præclare sanè factum est ab ipsa natura, vt breue tempus libidini iniunxerit;

nam

Mythologia

nam si amplius spatium sit voluptatibus iniunctum crudelissimos, & maxime omnium belluarum furiosos homines experitemur. Ac de Paride satis, nunc de Actæone dicamus.

De Actæone.

Cap. XXIII.

10 Neque leue sanè supplicium Actæonem subiisse memorant, quòd nudam Dianam intueri ausus sit, tantum honorem Diis immortalibus deberi significabant. Fuit hic, ut scripsit Zezes hist. 61. chil. 6. Autonoes Cadmi, & Aristei filius: qui cum mirum in modum venatione delectaretur utpote à Chirone educatus, ut ait Apollodo. lib. 2. ferrur super saxo quodam defessus dormire solitus, quod fuit non procul à Megaris Plateam contendētibz, quod etiam Actæonis saxum vocatum fuit. Scripsit Pauf. in Bæoticis Actæonem in fonte illi saxo proximo se lauantem Dianam vidisse, quod illa moleste ferens, rabiem canibus Actæonis immisit, ut illum laniarent. Eam fabulam multis verbis complexus est Ouid. lib. 3. Metamorph. qui non super saxo illum dormire solitum scribit, sed in spelunca quadam fonti illi propinqua. Illa de causa dictus est fuisse in ceruum conuersus, & à suis canibus in Cithærone laniatus, quod multos assidue in feras nutriebat, ut significauit Eurapi. in Bacchis hoc pacto;

*ἔρεται δ' ἄραυον ἄλιον ἄρπε,
ἰσ' ἄρπεταυ ἄυδανι, δ' ἄρπεταυ,
ἀρπεταυ ἄρπεταυ ἄρπεταυ.*

Num cernis Actæonis improbam necem?
Canes voraces, ille quas nutriserat,
Nam dilaniare optimum venatibus.

30 Nomina vero canum, à quibus Actæon fuit laniatus, nihil aliud quàm vel colores corporum, vel sagacitatem significant, quæ conuenit canibus, hæc autē sunt; Melampus, nigros habens pedes. Ichnobates, per vestigia sequens. Pæphagus, omnia comedens. Dorceus, perspicax. Oribasius, motiusagus. Nephonus, hinnulos occidens. Lelaps, procella. Theron, ferus. Pterelas, alatus. Agre, inquirens. Hylæus, sylæstris. Nape, saltus percretrans. Parmenis, passorum canis. Harpyia rapax. Ladon, hinnulo similis. Dromas, cursor. Canache, fremens. Sticte, picta. Tigris, fera. Alce, robusta. Leucon, albus. Atholos, fuliginosus. Lacon, reboans. Aello, procellosus. Thous, celer. Cyprius, libidinulosus. Lyrisca, lupina. Haspalus, rapax. Melaneus, niger. Lachne, hirsuta. Labros, rapidus. Agriolos, agrestibus viis aptus. Hylæor, latrator. Nā omnino canes quinquaginta Actæonis à nonnullis commemorantur. Alii dixerunt Actæonem cerui pelle à Diana testum laniatum fuisse à canibus ad eum læcerandum incitatis, ne Semelen vxorem duceret, cuius sententiæ fuit Stelichorus Himerzus. vel, ut voluit Acusilaus, quia illam compressit. Alii Actæonē non versum in ceruum, neque cerui pelle testum fuisse arbitrantur, sed opinionem canibus immisam, ut feram putarent, quod attigit Ouid. his carminibus;

Testis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.

Neque verò vnus tantum fuit Actæon, ut ego quidem censeo, sed alter à canibus laniatus; alter à Bacchis discerptus; de quo ita sententiæ extat enarratoris